

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויהי

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מה"מ

ויחי ג

מסיחין בסעודה, הרי לכאורה גם על אמירה זו חל זה ש"אין מסיחין בסעודה", ואדרבה, כיון שרצה לומר לו "יעקב אבינו לא מת", שהוא דיבור מועט יותר מהדיבור "אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבוא לידי סכנה", הול"ל מאמר זה ("יעקב אבינו לא מת") תיכף כשביקשו "לימא מר מילתא"?

יש מפרשים, שבאמרו "אין מסיחין בסעודה" לא היתה כוונתו לבאר למה אין הוא (רב יצחק) יכול "לימא מילתא", אלא להוכיחו על שדיבר אליו בתוך הסעודה, וע"פ הידוע דלאפרושי מאיסורא רב ישיש לו דין קדימה לגבי שאר דתני

א. איתא בגמרא: "רב נחמן ורב יצחק הוי יתבי בסעודתא, אמר לי רב נחמן לרב יצחק לימא מר מילתא, א"ל הכי אמר רבי יוחנן אין מסיחין בסעודה שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה (כשיוצא הקול נפתח אותו כובע שעל פי הקנה ונכנס בו המאכל ומסתכן . . מאכל ומשתה הולך דרך הושט); בתר דסעידי א"ל הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת (אלא חי הוא לעולם); א"ל וכי בכדי ספדו ספדו נייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא, א"ל מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הגני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

וכבר עמדו מפרשים על כמה דיוקים בזה:

(א) מה הרויח רב יצחק בזה שאמר "אין

(8) וגם על אמירה דתיבה אחת, אמן - ראה ברכות מג, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ז ה"ו. רא"ש ברכות שם פ"ו סל"ד, ע"פ ירושלמי שם פ"ו ה"ו. טוש"ע (ודאדה"ז) או"ח סקע"ד ס"ח (ס"א).

(9) הרי"ף לעין יעקב.

(10) ככפרש"י ד"ה שמא יקדים: לפיכך לא אומר לך כלום.

(11) ולכאורה כן מוכרח להגירסא שהובאה בדק"ס "לימא לן מר מלתא דאגדתא", ובת"ד סעיד "א"ל (עוה"פ) לימא לן מר מילתא (דאגדתא)". וראה הערה 14.

(12) ועד שדוחה כמה איסורים כמו להורות לפני רבו (ראה עירובין סג, א. רמב"ם הל' ת"ת פ"ה ה"ג). טוש"ע יו"ד סרמ"ב ס"א, איסור אמירת ד"ת בבית המרחץ (שבת מ, ב. רמב"ם הל' ק"ש פ"ג ה"ה). שו"ע (ודאדה"ז) או"ח ספ"ה ס"ב (ס"ד). ועוד.

(13) ראה פרי מגדים או"ח סקע" (א"א) סק"א שמביא דברי הגמ' כאן, ומסיים: הא לאפרושי מאיסורא סורא יראה משיחין אע"ג דחמירי סכנתא מאיסורא. וראה לקמן בפנים.

(1) תענית ה, ב.

(2) פרש"י תענית שם. וידועה השקו"ט אם ה' פירוש לתענית הוא מרש"י (ראה מהר"ץ חיות סוף מס' תענית. שם הגדולים (להחיד"א) מערכת גדולים ערך רש"י קרוב לסופו).

(3) כ"ה הגירסא בע"י. ובגמ' "בתר דסעוד". ופשוט דשניהם היו יושבין בסעודה. ואולי לפי גירסת הע"י מוכח דלפנ"ז כבר הפסיק ר"י מלסעוד - ראה לקמן סוף הערה 28.

(4) ובתוס' שם: וכן משמע דכתיב (פרשתנו מט, לג) ויגוע ולא כתיב וימת כדמפרש בסוטה (יג, א) גבי מעשה דחושים. ועד"ז הוא ברש"י עה"ת פרשתנו שם "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו ואמרו רז"ל יעקב אבינו לא מת".

(5) פרשתנו נ, ב. שם, יוד. יג.

(6) ירמ' ל, י.

(7) ראה בארוכה במפרשי העין יעקב.

(*) ולהעיר מר"ח לתענית שם. אין אומרים דבר

הלכה בסעודה".

[ולאידך, המאמר „יעקב אבינו לא מת“ אין בו נפקותא למעשה ולא להלכה¹⁴, ולכן אין צורך באמירתו באמצע הסעודה].

אבל פ' זה צ"ע לכאורה, דלפ"ז הי' לו רק להשמיעו פסק ההלכה „אין מסיחין בסעודה“, ולא להאריך בדיבורו (בסעודה) ולבאר גם טעם הדין „שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה“. ואף שמוכן שזה מגדיל את חומר הדבר, דחמירא סכנתא מאיסורא¹⁵, הרי אדרבה, מטעם זה גופא אין לו להאריך בדיבורו עתה (באמצע הסעודה), אלא לקצר ככל האפשרי, וכיון שלהפרישו בפועל מסכנתא די באמירת עצם ההלכה „אין מסיחין בסעודה“, למה לא המתין עם הוספת טעם ההלכה עד בטר דסעיד.

(ב) כיון שכל עניני תורה הם בתכלית הדיוק, מסתבר לומר, שמאמר ר"י („הכי אמר ר"י“) שאמרו „בטר דסעיד“, „יעקב אבינו לא מת“, יש לו קשר ושייכות עם הדיבור („הכי אמר ר"י“) שבתוך הסעודה „אין מסיחין בסעודה“¹⁶.

(ג) בהמשך הגמ', „אל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא אל מקרא אני דורש . . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים“ — למה שאל „וכי בכדי ספדו כו“, לכאורה עדיפא הו"ל להקשות, איך „ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא“, והרי „לא מת“¹⁷?

(ד) מה השיב לו ממקרא ד„אל תירא עבדי יעקב גו“, הרי אין זה מתרץ את השאלה „וכי בכדי . . חנטו חנטייא כו“¹⁸?

יש מפרשים¹⁹, שלפי ביאורו שמקורו מקרא ד„אל תירא גו“ ודורש „מה זרעו בחיים אף הוא בחיים“, הרי הוא מבאר כוונתו בדבריו הראשונים, שזה שיעקב אבינו לא מת אין הכוונה לחיי הגוף, שבוה היתה מיתה, אלא בנפש קאמר.

אבל (נוסף ע"ז שלפ"ז אינו מוכן מהו החידוש שדוקא ביעקב נאמר בו שלא מת, הרי חיי הנפש של כל הצדיקים הם חיים נצחיים): בפרש"ל בגמ' שם כ' „מקרא אני דורש, והאי דחנטו חנטייא סבורים היו שמת“, וכ"כ לאח"כ²⁰, „ודחנטו חנטייא נד" מה להם שמת אבל חי הי“, ומזה מוכח²¹ שס"ל לרש"י שכוונת הגמ' „יעקב אבינו לא מת“ היא, שגופו לא מת, וכפשטות לשונו „לא מת, אלא חי הוא לעולם“.

(ה) לכאורה, לפי פרש"י העיקר חסר מן הספר²², דהתירוץ על השאלה „וכי בכדי כו“ הוא כי רק „נדמה להם שמת“ (וזה לא נזכר בגמ') ואילו זה ש„מקרא אני דורש“ הוא רק ראי' (מן הכתוב) שיעקב אבינו לא מת.

ב. ויש לומר הביאור בזה, ובהקדם: סיפור זה בגמ' (ע"ד ר"ג ור"י דהוי יתבי בסעודתא), בא בהמשך לכו"כ מאמרים לפניו, שגם התם שאל ר' נחמן את ר' יצחק, ור' יצחק ענה לו „הכי אמר רבי

14) עיון יעקב לע"י כאן. אבל להעיר, דנפק"מ לענין טומאה דמת מטמא ואין חי מטמא — ראה נדה ע. ב. וידועה השקו"ט בנוגע לקברי צדיקים. ואכ"מ.

15) חוליו י. א. טושו"ע או"ח סקע"ג ס"ב. יו"ד סקט"ז ס"ה בהגהה.

16) ראה בקושיא זו ובביאור דברי הגמ' בכלל (ע"ד הקבלה) — בס' תורת לוי יצחק (לאאמו"ר ז"ל) בתחלתו.

17) ראה עיון יעקב ובהמובא בעץ יוסף לע"י ועוד.

18) ראה הרי"ף לע"י וענף יוסף שם.

19) חדא"ג מהרש"א תענית שם. וראה רשב"א

לע"י שם.

20) ד"ה אף הוא בחיים.

21) וכן משמע מתוד"ה יעקב הנ"ל הערה 4.

וראה מפרשי התורה (ומפרשי רש"י) פרשתנו עה"פ מט, לג. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1260 ואילך. חכ"ו ע' 7

ואילך.

22) ראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה", ולא הסתפק בהודעת עצם הדין „אין מסיחין בסעודה“, כי בזה כיוון לבאר ול-הדגיש שדין זה חל²⁷ גם אדברי תורה²⁸. והוא ע"ד ההלכה לענין דבר מצוה, דאף ש„שומר מצוה לא ידע דבר רע“²⁹ ושלוחי מצוה אינן ניוזקין³⁰, מ"מ, „היכא דשכיח היזיקא“³¹ שאני, שנאמר³² ויאמר שמואל איך אלך (למשוח את דוד, ואע"פ ששלוחו של מקום הי' הרי הי' ירא — רש"י³³) ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך גו'³⁰, ועד"ז בעניננו, דכיון שטעם הדין הוא „שמא יקדים קנה לושט ויבא לידי סכנה“³⁴, הרי חשש הסכנה הוא ב-

27 אבל בעיון יעקב שם, דר"י אמר דודאי ד"ת מותר לומר לו בתוך הסעודה, אבל שיחה שאינה של ד"ת אף של ת"ח כו' חיישינן לסכנה. ע"ש. וצ"ע.

28 כבר"ח כאן „אין אומרים דבר הלכה ב-סעודה“. ובמג"א או"ח סק"ע סק"א „אין מסיחין אפילו בד"ת (כ"ה בגמ') — וממשיך — כל שלחן שלא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מזבחי מתים“. וצ"ל דכוונתו לפני האכילה או בסוף הסעודה, כמ"ש בערוך השולחן שם.

כפרישה לטור או"ח שם סק"א „ונראה דאפילו בין תבשיל לתבשיל אין מסיחין כל זמן שדעתו עוד לאכול“ (ע"ש ראיתו). אבל באלי' רבה שם פליג וכתב „וודאי דמותר בין תבשיל לתבשיל“ (והביאו במשנה ברורה סק"א). וראה ברי"ף לע"י שם: וכיון שבא להוכיחו הוא סילק עצמו מלסעוד כדי להשיבו. ולכאורה נראה לפי' שסילק עצמו מלסעוד בכלל ולא בין תבשיל לתבשיל, אבל לא משמע כן מהמשך הגמ'. ואכ"מ.

29 קהלת ח, ה. וראה שדי חמד ח"ג תרסה, ב ואילך. ח"ט א'תתפ, ג ואילך.

30 פסחים ח, ב. וש"נ.

31 בר"ח שם „קביעא הזיקא“. וכ"ה ביומא (א, א). קדושין (לט, סע"ב). חולין (קמב, א).

32 ש"א טז, ב.

33 פסחים שם ד"ה איך אלך.

34 ע"ד לשון הגמ', ויבא לידי סכנה הוא גם ברמב"ם ורא"ש שבהערה 8. ובשו"ע אדה"ז שם „ונמצא בא לידי סכנה“.

יוחנן“, ותוכן כמה מאמרי רבי יוחנן אלה הוא ע"ד הנהגה נסית של הקב"ה עם בני ישראל, ולדוגמא (מאמר הראשון שב-סוגיא שם²³): „א"ל ר"נ לר"י יורה בניסן היא יורה במרחשון כו' א"ל הכי אמר רבי יוחנן בימי יואל בן פתואל נתקיים מקרא זה דכתיב כו' אותה שנה יצא אדר ולא ירדו גשמים ירדה להם רביעה ראשונה באחד בניסן א"ל נביא לישראל צאו וזרעו אמרו לו מי שיש לו קבים חטים או קבים שעורין יאכלנו ויחי' או יזרענו וימות אמר להם אעפ"כ צאו וזרעו נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין כו' יצאו וזרעו שני ושלישי ורביעי וירדה להם רביעה שני' בחמשה בניסן הקריבו עומר בששה עשר בניסן נמצאת תבואה הגדילה בששה חדשים גדילה באחד עשר יום כו'“.

ובהמשך למאמרי רבי יוחנן אלה (ש-נאמרו בשמו לר"נ ע"י ר' יצחק) מביא הש"ס הסיפור דידן, דהוי יתבי בסעודתא, וביקש ר"נ מר"י „לימא מר מילתא“, דיש לומר, שגם ר"נ ידע ההלכה „אין מסיחין בסעודה“ (מפני חשש סכנה), אלא שכוונת בקשתו „לימא מר מילתא“ היתה לדברי תורה³¹, וס"ל שדין זה הוא רק בנוגע לשי-חת חולין³², אבל בד"ת אין לחוש לסכנה, כי תורה מגינא ומצל³³, ואדרבה, ממאמר המשנה³⁴ דשולחן ש"ל, לא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים" מובן שיש חיוב אמירת ד"ת בסעודה, וכיון שכן אין לחוש לסכנה, כי כאשר ישראל עוסקים בתורה (ע"פ ציווי השם), הקב"ה שומרם גם אם ע"פ טבע יש חשש סכנה.

ועפ"ז מובן הטעם שענה לו ר' יצחק „הכי אמר רבי יוחנן אין מסיחין בסעודה

23 ה, א.

24 ראה עיון יעקב לע"י שם (כאופן אחר קצת).

25 סוטה כא, א.

26 אבות פ"ג מ"ג. וראה הערה 28.

השני, אין זה שבכח חוקי הטבע מצד עצמם למנוע ולהגביל קיום התומ"צ של האדם, אלא לפי שכך צ"ל מצד גדר התורה ומצוות עצמן, שפעולתן צ"ל בטבע העולם גופא³¹ (ולא באופן שחוקי הטבע מתבטלים).

ד. ויש לומר, שבזה פליגי ר"י ור"נ:

„בתר דסעידי א"ל הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת", שיש לומר, שכוונת ר' יצחק בזה היא להדגיש, שאין טעם הדבר שקיום תומ"צ צ"ל בטבע העולם (כמודגש בזה שאין מסיחין בסעודה אפי" לו בד"ת) משום שחוקי הטבע יש להם שליטה ח"ו על התומ"צ, כי אדרבה, יעקב אבינו לא מת", כלומר, לא זו בלבד שאינו מוגדר בטבע העולם, אלא עוד זאת, שהוא למעלה מגדרי הבריאה, דמצד גדר הבריאה צ"ל מיתה בעולם, שהרי אי אפשר לנברא מוגבל בעל שינוי להיות קיים בקיום נצחי³², ואילו, יעקב אבינו לא מת", והיינו לפי שיעקב אבינו שהוא בחר שבאבות³³ שכל מציאותו היא תורה³⁴, כמ"שי³⁵ ויעקב איש תם יושב אהלים, לכן אין לגבוי מקום להגבלות דטבע העולם (כמו התורה עצמה)³⁶.

(37) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 80 ואילך.

(38) ראה אמונות ודעות להרס"ג מאמר א פ"א. מו"נ ח"ב הקדמה י"ב. וראה לקו"ש שם ע' 97 ואילך. וש"נ.

(39) שנאמר (תהלים קלה, ד) כי יעקב בחר לו י"ה - ב"ר פ"ע, א. וראה גם זח"א קעא. ב. וראה שם קמו, ב. קיט, ב. ועוד. שער הפסוקים תולדות כו, כה.

(40) ראה רשב"א לע"י שם. ועוד. וראה בהנסמן בסוף הערה 42.

(41) תולדות כה, כז.

(42) ועד"ז לגבי משה דאיתמר ב"י (סוטה יג, סע"ב. זח"א לו, סע"ב) „לא מת", דענינו תורה, וידוע דמשה מלאו ויעקב מלבר (ראה תקו"ז ת"ג - כט, א). - ראה בכ"ז לקו"ש חכ"ו ע' 6 ואילך ובהערה 68 שם.

אופן של „שכיח היוזקא", ולכן אין מסיחין בסעודה אפילו בד"ת.

ג. ובזה יש לבאר גם המשך הסיפור, ד„בתר דסעידי א"ל הכי אמר רבי יוחנן יעקב אבינו לא מת":

לפי הפירוש דלעיל נמצא, שבמענה ר' יצחק „אין מסיחין כו' ויבא לידי סכנה", נרמז ענין כללי בגדר פעולת התורה ו-מצוות על עניני העולם, דאף שאמר רבי יוחנן שישנם כמה פעמים ואופנים ש"הקב"ה עושה נסים לישראל, שלא ע"פ טבע לגמרי, מ"מ, פעולת התומ"צ של ה-אדם צ"ל בטבע העולם. ולכן, אף שה-תורה יש בה סגולה של הגנה והצלה, אין לסמוך ע"ז במקום דשכיח היוזקא וזקוקים להנהגה נסית.

אלא שענין זה גופא (שפעולת התומ"צ צ"ל בטבע העולם) אפשר לבאר בשני אופנים:

א) זהו מצד גדרי הטבע, כי חוקי הטבע עצמם הם בריאתו של הקב"ה, וכמבואר בר"ן³⁵, „שחפץ השי"ת ורצונו לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר והטבע יקר בעיניו ולא ישנהו אלא לצורך הכרחי"³⁶, ולכן, אין רצונו של הקב"ה שקיום התומ"צ יהי באופן שיתבטלו חוקי הטבע.

ב) זהו מצד גדר התומ"צ גופא, כלומר, ענינו של תורה ומצוות הוא לפעול בטבע העולם (ולא לשנותו).

זאת אומרת: לאופן הא', קיום התומ"צ צ"ל בטבע העולם לפי שגם התומ"צ (כפי שניתנו למטה) הם (כביכול) תחת הגדרת חוקי הטבע (מצד „חפץ השי"ת ורצונו לקיים מנהגו של עולם"), ולכן קיום התומ"צ של האדם מוגבל למצבים אלה שאפשר לקיימן ע"פ טבע: משא"כ לאופן

(35) דרשות הר"ן דרוש שמיני הקדמה ה-ראשונה.

(36) וראה גם חינוך מצוה תקמו.

ש"נדמה להם שמת", היינו כלפי המצרים, דלפי מה שראו – שלגבם ה"ז ענין אמיתי (ע"פ תורה) – עשו פעולות אלו בגופו של יעקב, כי גם פעולת התומ"צ כפי שהוא בעניני העולם הוא ענין אמיתי מצד גדר התורה.

ונמצא, שע"פ תורה תרווייהו איתנהו ב"י: מצד עצמם אין בני ישראל ומציאות התורה מוגדרים בטבע הבריאה, אבל ל-אידך, רצה הקב"ה שפעולת קיום התומ"צ למטה תהי' בטבע העולם דוקא.

ה. והנה כשם שהוא בנוגע ליעקב אבינו, "ישראל סבא"⁴⁵, עד"ז הוא בורעו, "זרעו בחיים", דגם בהיותם במצרים, ערות הארץ, ועד"ז בכל הגליות, דכל ה-מלכיות נק' ע"ש מצרים⁴⁶, והרי "אתם המעט מכל העמים"⁴⁷, והם ככבשה אחת בין שבעים זאבים⁴⁸, וא"כ ה"ז בגדר "שכיח היזיקא", הן בגשמיות, ועוד יותר ברוחניות – הרי מ"מ נאמר עליהם, "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים כו"⁴⁹, דגם בהיותם בשבי ובגלות, נשארים חיים, "ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום"⁴⁹, אע"פ שע"פ טבע העולם אין מקום לזה, כי טבע העולם אינו שולט עליהם.

44 ואולי יש לומר שזהו דיוק ל' רש"י בסוף ד"ה אף "ודחנטו חנטיא נדמה להם שמת" ולא כמ"ש לפנ"ז בד"ה מקרא "סבורים היו שמת", כי מאחר שנדמה להם שמת הרי הם צריכים לעשות בהתאם, כי כך נראה ונדמה להם בעיניהם. ועצ"ע בטעם כפל הפירושים בפרש"י. ואכ"מ.

45 ל' רש"י ד"ה אף.

46 ראה ב"ר פט"ז, ד.

47 ואתחנן ז, ז.

48 ראה תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.

49 ואתחנן ד, ה.

אבל ר"נ, לאחר ששמע מאמר ר' יוחנן "אין מסיחין בסעודה כו' ויבא לידי סכ-נה", נקט (הפירוש בדברי ר' יוחנן, שס"ל) כאופן הא' הנ"ל, שהתומ"צ כפי שניתנו למטה מוגדרים בגדר הטבע, ויש לומר דזהו מה שהקשה, וכי בכדי ספדו ספד-נייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" (ולא הקשה לו בפשטות, איך עשו דברים אלה), דעיקר כוונתו היתה להקשות מזה שמסר פר בתורה ד, ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", וגם נעשה ע"פ ציווי של יוסף⁴³ (ובפרט הקבורה שהיא מצוה, ו-נעשתה ע"פ ציווי יעקב ויוסף), ומוכח מזה שגם ע"פ תורה יש הגדרת טבע העולם, כי את"ל ש"יעקב אבינו לא מת", נמצא, שכל המסופר בתורה ע"ד הפעולות שנעשו ב-גופו של יעקב אינו תיאור האמת ע"פ תורה (אלא רק, "בכדי", לפי דעתם של המצרים שלא ידעו שלא מת).

ועל זה ענה לו "מקרא אני דורש כו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

כוונת ר' יוחנן ב"יעקב לא מת" אינה למציאותו של יעקב כפי שנראית למצ-רים, אלא לאמיתית מציאותו (גם של חיי הגוף שלו), שזוהי מציאותו כפי שהיא בתורה, שמצד זה דוקא אינו מוגדר בגדרי טבע הבריאה, "חי ה'". וזהו שאומר "מק-רא אני דורש כו' מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", דזה ש"אף הוא בחיים" אינו ענין שנראה לעיני בשר (למצרים), אלא זקוקים ל"מקרא (ובזה גופא) אני דורש".

ועפ"ז מובן שאין סתירה בין הענינים ("לא מת", ולאידך מסופר בתורה ד, ספדו ספדנייא כו"), כי זה ש"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" הוא לפי

43 נ, ב. ולהעיר מאלשיך פרשתנו שם בא-רוכה (הובא בעץ יוסף כאן) – דיעקב נשאר שלם כמו שהוא וחנטו אותו. וראה שר"ת חת"ס י"ד סי' שלו. ואכ"מ.

והם שני הענינים שבתומ"צ וישראל: כפי שהם במצב ד"יתבי בסעודתא", היינו כפי שהם בשייכות לעניני העולם, שאז פעולתם ע"פ תורה היא בהגבלות דטבע העולם (ואין מסיחין בדברי תורה במקום דשכיחא הזיקא), וכפי שהם, "בתר דסעייד", למעלה מעניני העולם, לאחר גמר הברור-רים בעניני העולם, שאז מתגלית מעלתם דבננ", כפי שהם למעלה מהבריאה, באופן ד"לא מת", "מה זרעו בחיים אף הוא ב-חיים".

ו. והנה גדר הנצחיות (גם) בנוגע לחיי הגוף, אף שבגלוי נאמר זה רק בנוגע ל-יעקב עצמו, הרי בפנימיות הוא בכל ישראל, כפסק המשנה⁵⁰, "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", שפירוש עוה"ב כאן הוא עולם התחי"⁵¹, והטעם לזה (ממ-שיך במשנה), "שנאמר⁵² ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", שמצד עצם מציאותם, שהם נצר מטעי מעשי ידי" של הקב"ה, יקומו

כל ישראל לתחיית המתים, שאז גם גופם יהי' קיים בקיום נצחי⁵³.

וענין זה עבר בירושה מיעקב אבינו, ש"לא מת", ובפרט דיעקב הוא בחור שב-אבות⁵⁴, מצד בחירתו של הקב"ה, דבחי-רתו ית' בנוגע לכל ישראל היא (לא רק בהנשמה, שהיא חלק אלקה ממעל ממש⁵⁵, אלא) (בעיקר) בהגוף, כדאיתא בתניא⁵⁶.

ומזה ש"ספדו ספדנייא כו' וקברו קברייא", שגם זה הי' ע"פ תורה, לפי "ש-נדמה להם שמת", בא ונמשך הכח לכאור"א, שהדרך להגיע לתחיית המתים היא ע"י העבודה דזיכוך וברור הגוף, ביטול ה-גוף "אל עפר תשוב"⁵⁷, שע"י ביטול זה (כמבואר במ"א⁵⁷ שמקיים זה ע"י הטבחה רוחנית ד"ונפשי כעפר לכל תהיי"⁵⁸ ואינו חוזר לעפר ממש) באים אח"כ לתחיית המתים, בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת כ' מנחם אב תשל"א)
לקור"ש חל"ה

53) ראה בארוכה ספר המאמרים מלוקט ח"ג ע' לד ואילך.

54) תניא רפ"ב.

55) פמ"ט (סט, סע"ב ואילך), ובו דוקא היא בחירת העצמות - ס' השיחות תורת שלום ע' 120.

56) בראשית ג, יט.

57) ראה ס' השיחות תשמ"ח ח"א (ע' 8-227).

58) מ"מ מלוקט ח"ב ע' רפ. ועוד.

59) ברכות יז, א: אלקי נצור כו'.

50) סנהדרין ר"פ חלק.

51) רע"ב (ועוד) למשנה סנהדרין שם. וכ-דמוכ גם מהמשך המשנה, "ואלו שאין להם חלק לעוה"ב האומר אין תחיית המתים מן התורה", ש-הטעם ע"ז הוא כדאיתא בגמ' (שם צ, א) הוא כפר בתחיה"מ לפיכך לא יהי' לו חלק בתחיה"מ כו' מדה כנגד מדה.

52) ישעי' ס, כא.

ויחי

... כתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א במכתבו מיום ד' סיון ה'תש"א (והעתקתיו ב"היום יום" ע' יב) אשר בהיות הצ"צ ילד ולמד את הכתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, תירגם לו מורו – ע"פ פי' בעה"ט – יעקב אבינו האָט געלעבט די זיבעצען בעסטע יאָהרן אין מצרים כשכא הביתה מהחדר שאל את זקנו אדמו"ר הזקן, היתכן שיעקב אבינו, בחיר האבות, יהיו מבחר שנות חייו י"ז שנה שגר בארץ מצרים ערות הארץ.

ויענהו אדמוה"ז: כתיב ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה, ואיתא במדרש – מובא ברש"י – א"ר נחמ"י להתקין לו בית תלמוד, שתהא שם תורה ושיהיו השבטים הוגים בתורה להורות לפניו גשנה, אָז מען לערנט תורה ווערט מען נעהנטער צום אויבערשטען ב"ה, און אויך אין מצרים איז געווען ויחי געלעבט עכ"ל.

ויש להוסיף דיוק בזה אשר דוקא את יודא שלח, וי"ל הענין כי עדיין אינו מובן פי' אדמוה"ז אליב"י דבעה"ט גושנה, נעהנטער צום אויבערשטען ב"ה, נעשה ע"י לימוד התורה, ופשיטא אשר גם בהיותם בארץ ישראל הי' יעקב זקן ויושב בישיבה, וכמו שאר האבות (אלא שהכתוב משמיענו שאפילו במצרים הי' כן, ראה יומא כח, ב) ולמה נחשבים שני חייו במצרים דוקא למבחר שנותיו, ואי משום הריבוי הניצוצות שהיו דוקא במצרים (תו"א וארא ד"ה ויאמר גו' ויבלע מטה וראה פ' בא סד"ה בעצם) הרי לא נתבררו אלא זמן רב אח"כ אחרי שוימת כל הדור ההוא, ועוד שמלשון אדמוה"ז מוכח שתלוי בלמוד התורה ולא בבירור הניצוצות (ואי משום שכך היא דרכה של תורה חיי צער תחי' ואז אשריך וטוב לך כו', הרי זהו בנוגע לתענוגים, וכמ"ש פת במלח כו' ובזה הרי אדרבה במצרים דוקא אכלו את חלב הארץ, ולא מצינו זאת בהיותם בארץ כנען) – אבל לולא זאת הרי מצרים היא ערות הארץ וא"י שיצאו משם אוריה מחכים בלמוד התורה (ב"ב קנח, ב, ודוחק קצת לומר שאוירא מחכים רק משנכנסו ישראל לארץ וע"ד מרז"ל במגילה יד, א).

ולכן שלח לפניו את יודא דוקא, קבלת עול דעבד פשוט, אשר גם תענוג יש לו בעבודתו בקב"ע, כי תענוג האדון הוא תענוג שלו (ראה קונטרס עץ החיים ספ"ט, ד"ה אחרי ד"א תלכו תרס"ו ועוד) ותענוג האדון בזה עמוק הוא ביותר דוקא בלמוד התורה בארמ"צ, כי בענין עבודת הבירורים יש מקום בשכל שצ"ל הירידה למצרים וכנ"ל, משא"כ ת"ת שלכאורה הוא היפך השכל גם שכל דנה"א, אלא שהוא מעצה עמוקה של האדון גילוי העצמות (אור תורה ד"ה ידוע תדע)

וע"י מדת יהודא גם להעבד תענוג עמוק ועצמי בזה, ולכן ע"י ת"ת במצרים דוקא הוא מבחר שני חייו.

(ממכתב ג' לפרשת ויחי יעקב בארץ מצרים, תש"ז)

. . . מעורר על דברי הרשב"ם עה"פ דן ידיו, שהמפרש על שמשון לא ידע בעומק פשוטו וכו', והרי בכמה מדרשי חז"ל פירשו באופן האמור.
 דיוק הרשב"ם, שפירושם הנ"ל הם מחלק הדרוש שבתורה ולא מחלק הפשט, ומבוארת שייכות הרשב"ם בזה יותר – בפירושו ריש פ' וישב, עיי"ש.

(ממכתב כ"ד טבת, תשי"ט)

. . . אחכה מכתבו מבשר טוב . . . בהקדם יעוין בת"י עה"פ נפתלי אילה, ובמדרש הרבא בס' צרור המור נפתלי אילה שלוחה על נפתלי נאמר שהי' איש שלום ולו עשו אביו ואחיו שליח לבשר שלום, וי"ל שייכות נפתלי, מהירות ובשורות טובות ע"פ המבואר באוה"ת להצ"צ* שנפתלי הוא מל' תפלה וחבור מלמע' מעלה עד למטה מטה וכשהולך במהירות הוא אך טוב וחסד וכנודע בענין שקדים דאהרן (לקר"ת ס"פ קרח).

(ממכתב ג' ויחי, ה'תש"ז)

* בראשית כרך ב שפ, א. המז"ל.

מצינו בגדעון ש"בימיו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים".

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה"³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעיי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא" מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא: שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)" אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא", הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

(1) תנחומא שופטים ד.

(2) יל"ש שופטים רמז סב.

(3) סנהדרין צז, ב.

(4) זח"א קכט, סע"א.

(5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושר"ע אה"ע סל"ח סל"א.

(6) ע"פ גירסת האור זרוע סק"ב.

(7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות”⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוך בשלימות, „די והותר” — נעשה הענין ד„סמך מלך בכל”⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל „בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי יי לא עשיתי אלא בשבילכם . . הגיע זמן גאולתכם!”

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, „הי' תהא שנת נפלאות אראנו”) צריכה להיות עיקר ההדגשה . . בהענין ד„סומך נופלים”, לחזק ולעודד את רוחם של בני . . כולל ובמיוחד — החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש„הנה זה (משיח צדקנו) בא”¹¹, וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: „לא לתר לתשובה לא לתר לגאולה”¹², „שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש”¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנש"א)

(8) תניא רפ"ז.

(9) יחזקאל כד, ב.

(10) יל"ש ישעי' רמז תצט.

(11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרזן ביד החוצב בו.

(12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (כ)).

(13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.

(14) „היום יום” — ט"ז טבת.

ל ז כ ו ת

הרה"ת ר' שלום בן פריידא שיחי'

לרפואה שלימה וקרובה

לאויוש"ט ובריאות

ובכל המצטרך